

Szikora Veronika
TÁRSASÁGOK A NÉMET JOGBAN

I. A társaság (*Gesellschaft*) fogalmának alkalmazási köre

A társaság fogalma a német jogban több szinten kerül értelmezésre. A tágabbtól a szűkebb felé haladva tekintsük át ezeket!

1. Elsőként a társaság a magánjog olyan szabadon létesített személyegyesülése, amelyet a tagok közös cél érdekében hoztak létre. A német társasági jog hatósugara körülrajzolja azon joganyagok halmazát, ami a magán célközösségek jogának is nevezhető. Ez a felfogás az uralkodó a svájci és az osztrák jogban is.

A társasági jog a magánközösségek (személyegyesülések) joga, melyek jogügyleti megállapodás (társasági szerződés) által, egy meghatározott közös cél elérése érdekében jönnek létre. Ezen társaságok szerkezetének uralkodó jellegzetessége a közös célkövetés.

2. A személyegyesüléseknek a német alkotmányban *egyesület* és *társaság* névvel jelölt formáit a jogi szabályozást rendező és kommentáló német jogtudomány a társaság fogalomban egyesíti.

A német alkotmányban (*Grundgesetz*) foglaltak szerint, amely – „*minden németnek joga van arra, hogy egyesületeket és társaságokat alakítson*” - az egyesülési szabadságnak egy általános megfogalmazását adja, amelynek értelmében az egyesülési szabadság nem korlátozódik a szűkebb értelemben vett egyesületek létrehozására.

Az alkotmányban megjelölt egyesület és társaság a német személyegyesületi jog két alapvető rendszerét képviseli, dogmatikai szempontból a különböző személyegyesületi formák ezekre az alapvető intézményekre vezethetők vissza.

Ez az egyesülés fogalom tükröződik az 1964-ben hatályba lépett egyesületi törvény 2. § (2) bekezdésében. Ezek szerint: „*egyesületnek tekintendő minden olyan társulás, amelyhez természetes vagy jogi személyek tartós, állandó jelleggel, közös cél végrehajtása érdekében csatlakoznak*”.

A személyegyesülések körét - a testületeket ellenpólusként állítva - leszűkítve vizsgálja.

3. Legsűkebben a BGB-ben található polgári jogi társaságot jelenti.

A polgári jogi társaság több személy szerződésileg megalapozott egyesülése egy közösen elérni kívánt cél előmozdítása érdekében.

A BGB 705-740 §§-ai által szabályozott polgári jogi társaság különleges helyet foglal el a társasági jog rendszerében, mivel minden személyek által alkotott társaság alaptípusát adja.

A polgári jogi társaság „univerzális társaság” és a jogi konstrukciók sokaságát mutatja.

4. A társaság kifejezést a kereskedelmi társaságok (*Handelsgesellschaften*) általános megnevezésére is használják.

II. A társaságok csoportosításai

II/A Teoretikus osztályozás szerint

Eugen Klunzinger könyvében a vállalati formákat a közjogi és magánjogi csoportokra bontva vázolja. Ennek segítségével tekintsük át a német társasági jogi formákat!

1. A közjogi keretek között működő szervezeteket az is megkülönbözteti a személyegyesületektől, hogy szervezetileg bár hasonlítanak a társaságokhoz, de az alapítóktól elszakadt vagyonok egyesülése révén jönnek létre. Ilyenek például:

- az intézetek (*Anstalten*)
- a közjogi testületek (*öffentlich-rechtliche Körperschaften*)
- az alapítványok (*Stiftungen*)

2. A magánjogon belül a társaságokat további értelemben a következő szempontok alapján határolja el:

- a) —Személyegyesítő társaságok (*Personengesellschaften*)
- b) — Testületek (*Körperschaften*)
- c) — Az egyes területek különformái

a) Személyegyesítő társaságok(*Personengesellschaften*)

A személyegyesítő társaságokat külső- és belső társaságokra osztja, attól függően, hogy a társaság külső viszonyaikban gazdasági/jogi egységként lépnek fel (külső társaságok, *Außengesellschaften*), szemben azokkal a társaságokkal (belső társaságok, *Innengesellschaften*), amelyek a harmadik személyekkel szemben nem a társaság lép fel, és a társasági viszony csak a társasági tagok egymáshoz való viszonyában nyilvánul meg.

Belső társaság a csendes társaság (*stille Gesellschaft, stG*), amelynek tipikus (*typ. stG*) és atipikus (*atyp. stG*) változata ismert.

Külső társaságok:

- a betéti társaság (*Kommanditgesellschaft, KG*)
- közkereseti társaság (*offene Handelsgesellschaft, oHG*)
- polgári jogi társaság (*Gesellschaft bürgerlichen Rechts, GesbR; BGB-Gesellschaft, BGB-G*)

Ennek a megkülönböztetésnek a jogi (külső társaság - belső társaság) személlyel nem rendelkező társaságoknál van csak létjogosultsága, hiszen a jogi személyek külső jogviszonyaikban elkülönült egységként lépnek fel.

b) Testületek (*Körperschaften*)

A testületek között az egyesületeket (*Vereine*), a tőkeegyesítő társaságokat (*Kapitalgesellschaften*), és a szövetkezeteket (*Genossenschaften*) említi.

Az egyesületek kategorizálása során megkülönböztet jogképes és jogképeség nélküli formát, illetve „ideális”, nem gazdasági célra alakult (*Idealverein*) és gazdasági hasznosítás céljára létrejött egyesületet (*wirtschaftlicher Verein*)

A tőkeegyesítő társaságokon (*Kapitalgesellschaften*) belül tünteti fel:

- a részvénytársaságot (*Aktiengesellschaft, AG*), mint alapforma
- a betéti részvénytársaságot (*Kommanditgesellschaft auf Aktien, KGaA*)
- a korlátolt felelősségű társaságot (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH*)

E csoportosításnál azonban azt is figyelembe kell venni, hogy mindegyik társaság – a két alapforma kivételével – rendelkezik személy- ill. tőkeegyesítő jellemzőkkel is. Hogy végül is melyik kategóriába tartoznak, azt az dönti el, hogy melyik jellemzőjük érvényesül jobban. Ennek alapján a két csoport „metszetében” helyezkedik el a speciális *kft. és tsa. bt* (*GmbH & Co*).

A szövetkezeteknél a bejegyzett szövetkezetek (*eingetragene Genossenschaft, eG*) tartoznak ebbe a körbe.

c) Az „egyes területek különformái (*Sonderformen für bestimmte Bereiche*) csoportjába tartozó társaságok:

- a hajózási vállalat (*Reederei*)
- a kölcsönös biztosító egyesület/egyesület (*Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, VVaG*)
- bányatársaság (*bergrechtliche Gewerkschaft*) (Bányatársaság 1980 után már nem alapítható, a még eredeti formájukban működő bányatársaságoknak 1986 január elsejéig más társasági formába kellett átalakulniuk.)
- Európai gazdasági érdekegyesülés (*Europäische Wirtschaftliche Interessenvereinigung, EWIV*)
- partnerség (*Partnerschaftsgesellschaft*)

II/B A társaságok jogforrások szerinti osztályozása

A jogforrásokat három alappillére helyezi, amelyet a Német Polgári Törvénykönyv, a Kereskedelmi Törvénykönyv és egyéb jogszabályok alkotják.

Bár a társasági jog dinamikusan fejlődik, egyes intézményeinek fejlődése meglehetősen különböző. A szabályozás a történelem folyamán széttagolttá vált, és hiányzik a jogterület egészét átfogó, világosan körvonalazott szabályozás.

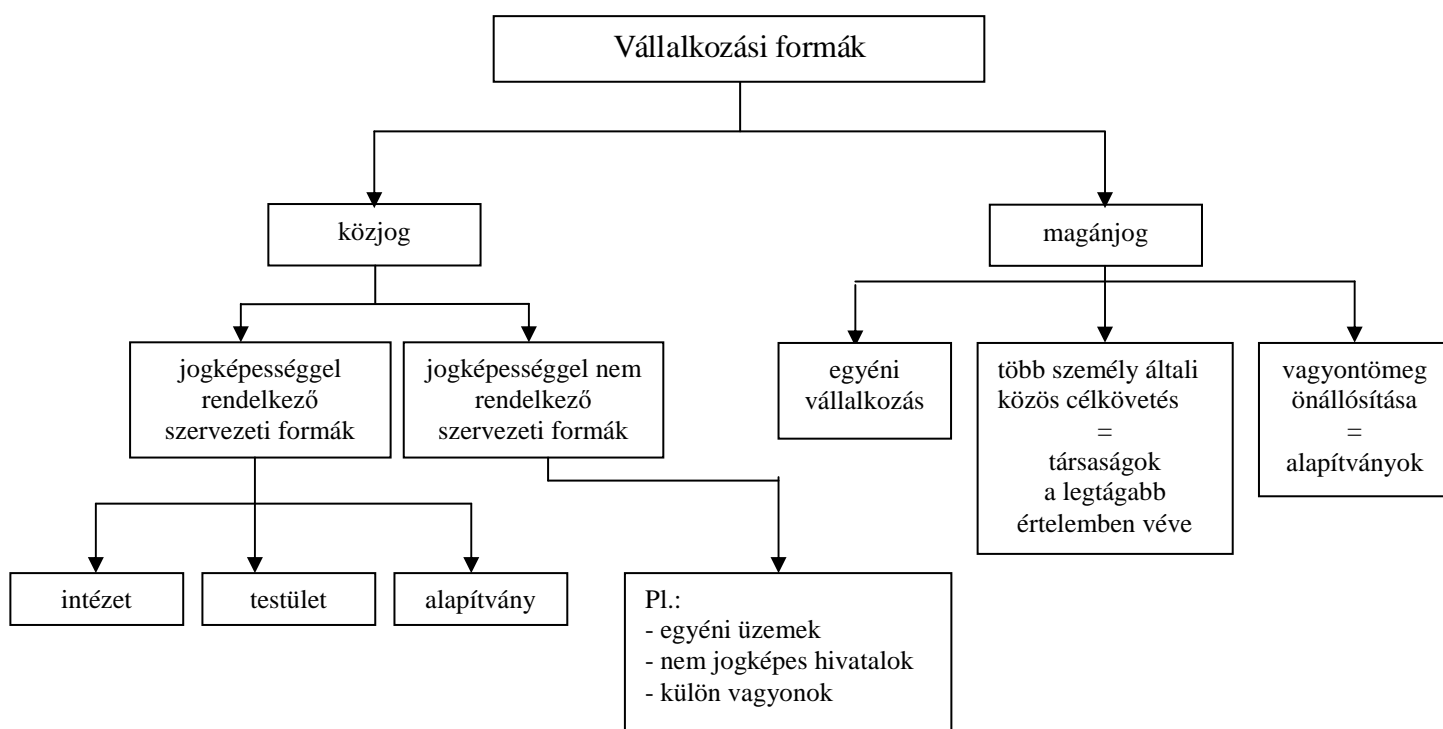
A társaságok jogforrások szerinti csoportosítása:

1. a Polgári Törvénykönyvben (*Bürgerliches Gesetzbuch von 1896, BGB*):
 - a) az egyesület (*der Verein*): jogképes és nem jogképes fajtája
 - b) a szűk értelemben vett társaság, a polgári jogi társaság (*die Gesellschaft bürgerlichen Rechts, GbR, BGB-G*)
2. a Kereskedelmi Törvénykönyvben (*Handelsgesetzbuch von 1897, HGB*):
 - a) a közkereseti társaság (*die offene Handelsgesellschaft, OHG*)
 - b) a betéti társaság (*die Kommanditgesellschaft, KG*)
 - c) a csendestársaság (*die stille Gesellschaft, sG*)
 - d) a hajózási társaság (*die Reederei*)
3. a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó törvényben (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung von 1892, GmbHG*):
 - a korlátolt felelősségű társaságok (*die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH*)
4. a részvénytörvényben (Aktiengesetz von 1965, AktG)
 - a) a részvénytársaság (*die Aktiengesellschaft, AG*)
 - b) a betéti részvénytársaság (*die Kommanditgesellschaft auf Aktien, KGaA*)
5. a kereskedelmi és gazdasági szövetkezetekre vonatkozó törvényben (*Gesetz betreffend die Erwerb- und Wirtschaftsgenossenschaften von 1889 i.d.F. von 1994 GenG*)
 - a bejegyzett szövetkezet (*die eingetragene Genossenschaft, eG*)
6. a biztosításfelügyeleti törvényben (*Versicherungsgesetz von 1992, VAG*)
 - a kölcsönös biztosító egyesület (*der Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, VVaG*)
7. a szabadfoglalkozásúak partneri társaságáról szóló törvényben (*Gesetz über Partnerschaftsgesellschaften Angehöriger freier Berufe von 1994, PartGG*)
 - a partnerség (*die Partnerschaft*)
8. az Európai Közösség Tanácsának 2137/85. sz. rendelete (1985.07.25.) alapján az 1988. nov. 14-én hozott törvényben
 - az Európai Gazdasági Érdekegyesülés (*die Europäische Wirtschaftliche Interessenvereinigung, EWIV*)
9. korábban a tartományok bányajogában

– a bányajogi közösség (*die bergrechtliche Gewerkschaft*)

A társaságok fontosabb formái és jogforrásai a német jogban		
Német Polgári Törvénykönyv BGB	Kereskedelmi Törvénykönyv HGB	Külön jogszabályok
705. § — <i>polgári jogi társaság (GbR)</i>	105. § — <i>közkereseti társaság (OHG)</i>	AktG — <i>részvénytársaság (AG)</i>
21. § — <i>bejegyzett egyesület (eV)</i>	161. § — <i>betéti társaság (KG)</i>	AktG (278. §) — <i>betéti részvénytársaság (KGaA)</i>
	230-236 § — <i>csendestársaság (StG)</i>	GmbHG — <i>korlátolt felelősségű társaság (GmbH)</i>
	489. § — <i>hajózási társaság (Reederei)</i>	VAG — <i>kölcsönös biztosító egyesület/egyesület (VVG)</i>
	(személyegyesítő kereskedelmi társaságok)	PartGG — <i>partnerség (Partnerschaft)</i>
		EWIV-VO/EWG — <i>európai gazdasági érdekegyesülés (EWIV)</i>
		GenG — <i>bejegyzett szövetkezet (eG)</i>

1. ábra: Vállalkozási formák a német jogban

2. ábra: A társaságok beosztása

